

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 5CoP/34/2020
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4119206650
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 10. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Vladimír Pribula
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2020:4119206650.2

Uznesenie

Krajský súd v Nitre v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Vladimíra Pribulu a sudcov JUDr. Borisa Minksa a JUDr. Olivera Kolenčíka, v konaní o spôsobilosti na právne úkony F. D., nar. XX. XX. XXXX, bytom N. XXX, t. č. Ústav na výkon trestu odňatia slobody a Ústav na výkon väzby G., so sídlom G., P. A. X, o návrhu navrhovateľa: Centrum právnej pomoci, so sídlom Bratislava, Námestie slobody 12, IČO: 30 798 841, o obmedzení spôsobilosti na právne úkony, za účasti Okresného prokurátora v Nitre, o odvolaní navrhovateľa proti uzneseniu Okresného súdu Nitra zo dňa 30. júla 2020, č. k. 24Ps/20/2019-49, takto

rozhodol:

Odvolací súd napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie **p o t v r d z u j e**.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Nitra (súd prvej inštancie podľa § 12 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, ďalej len „CSP“ v spojení s § 3 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok, ďalej len „CMP“) uznesením z 30. júla 2020, č. k. 24Ps/20/2019-49 zastavil konanie a o trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

2. Rozhodnutie právne odôvodnil s poukazom na § 231 písm. a/, § 233 ods. 1, § 234 a § 247 ods. 1 CMP.

3. V odôvodnení uznesenia poukázal na to, že dňa 13. 06. 2019 bol súdu prvej inštancie doručený návrh navrhovateľa - Centra právnej pomoci Bratislava na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony F. D., nar. XX. XX. XXXX, dôvodiac tým, že zo strany F. D. ako ich klienta dochádza k dlhodobému, neprestajnému a masívnemu zaťažovaniu zamestnancov navrhovateľa, advokátov, súdov a iných inštitúcií jeho podávaním rozsiahlych písomných podaní. V prípade subjektívnej nespokojnosti menovaný adresuje navrhovateľovi hanlivé a nezmyselné podania písané rukou. F. D. trpí neovládateľným nutkaním prejavovať sa kverulantsky a jeho konaním dochádza k zbytočnej administratívnej záťaži navrhovateľa, nehospodárnemu nakladaniu s jeho finančnými prostriedkami a časovej vyťažnosti zamestnancov navrhovateľa. Navrhovateľ v petite svojho návrhu žiadal, aby súd obmedzil F. D., nar. XX. XX. XXXX, spôsobilosti na právne úkony v rozsahu podávania žiadostí, podnetov, návrhov, žalôb, sťažností a iných podaní na súdy, orgány štátnej a verejnej správy a samosprávy.

4.1. Okresný súd Nitra dňa 17. 06. 2019 postúpil návrh vo veci samej na Okresný súd Trenčín s odôvodnením, že F. D., nar. XX. XX. XXXX, nemá bydlisko v obvode Okresného súdu Nitra, pretože od roku 2001 sa nachádza v ÚVTOS G., kde vykonáva doživotný trest odňatia slobody, teda nejde len o „dočasný“ pobyt, jeho stav je dlhodobý.

4.2. Okresný súd Trenčín vyjadril nesúhlas s postúpením veci dôvodiac, že bydlisko menovaný z dôvodu výkonu doživotného trestu odňatia slobody nenadobudol v obvode Okresného súdu Trenčín, pretože nemôže ovplyvniť, v ktorom ústave na výkon trestu odňatia slobody sa menovaný nachádza, pričom z ústavu môže byť premiestnený a podľa Okresného súdu Trenčín, len rozhodnutie o tom, v ktorom ústave momentálne menovaný vykonáva doživotný výkon trestu odňatia slobody nezakladá jeho bydlisko ako subjektívnu kategóriu, ktorá sa zakladá na prvkoch vôle.

4.3. Krajský súd v Trenčíne uznesením č. k. 19NcC/9/2019-32 z 10. júla 2019 rozhodol, že miestne príslušným je Okresný súd Nitra, keďže podľa výsledku lustrácie v Registri obyvateľov SR má F. D. trvalý pobyt v obvode Okresného súdu Nitra (N. XXX), prechodný pobyt evidovaný nemá. Skutočnosť, že v súčasnosti je menovaný umiestnený v Ústave na výkon trestu odňatia slobody G., podľa krajského súdu nezakladá zmenu jeho bydliska, keďže bydlisko je subjektívna kategória, ktorá sa zakladá na vôli dotknutej osoby, pričom umiestnenie odsúdeného do konkrétneho ústavu na výkon trestu sa deje mimo vôle odsúdeného.

5. Okresný súd Nitra dňa 24. 03. 2020 dopytoval navrhovateľa, či vzhľadom k rozsahu a obsahu navrhovaného zásahu do osobnostných práv F. D. trvá na svojom návrhu vo veci samej. Navrhovateľ podaním zo 14. 04. 2020 oznámil, že trvajú na svojom návrhu vo veci samej aj napriek rozsahu a obsahu zásahu do osobnostných práv F. D..

6. Súd prvej inštancie vo veci vykonal dokazovanie a dospel k záveru, že návrh navrhovateľa - Centra právnej pomoci, so sídlom v Bratislave, Námestie slobody 12, nebol podaný dôvodne. Navrhovateľ v návrhu poukázal na to, že zo strany menovaného dochádza k neprimeranému zaťažovaniu administratívneho aparátu navrhovateľa ako aj iných štátnych a neštátnych inštitúcií jeho rozsiahlymi, častokrát irelevantnými až „šikanóznymi“ podaniami, ktorými sa musia príslušní zamestnanci tej ktorej inštitúcie zaoberať. Navrhovateľ sa domnieval, že v dôsledku duševnej poruchy, ktorá vzhľadom k vyššie uvedenému konaniu nie je zrejme len prechodná, menovaný F. D. má zníženú schopnosť ovládať svoje kverulantské konanie a z toho dôvodu sa má prikrčiť k obmedzeniu spôsobilosti na právne úkony menovaného.

7.1. Vzhľadom na to, že navrhovateľ chce obmedziť spôsobilosť na právne úkony v rozsahu obmedzenia procesnej spôsobilosti F. D. (spôsobilosť samostatne konať pred súdom, štátnymi orgánmi a inými inštitúciami), súd prvej inštancie mal za to, že ide o zjavne nedôvodný návrh a z hľadiska procesnej ekonomie nie je dôvodné vykonávanie ďalších dôkazov, preto s poukazom na § 247 ods. 1 CMP konanie zastavil. Zdôraznil, že riešením situácie ohľadom neprimeraného konania F. D. vo vzťahu k navrhovateľovi nemôže byť zásah do osobnostných práv F. D. jeho obmedzením v spôsobilosti samostatne konať pred súdmi, štátnymi a neštátnymi inštitúciami - teda v procesnej spôsobilosti.

7.2. Poukázal na stanovisko Najvyššieho súdu ČR z r. 1979 Cj 301/77 z 23. mája 1979, vychádzajúc z ktorého „nie je správny prístup tých súdov, ktoré určujú rozsah obmedzenia spôsobilosti občana tak, že popri obmedzení spôsobilosti vo sfére hmotného práva (popríklad bez vyslovenia obmedzenia v tejto oblasti alebo v širšom rozsahu ako z tohto obmedzenia plynie) vyslovia i obmedzenie jeho spôsobilosti konať pred súdmi alebo štátnymi notárstvami, teda jeho procesnej spôsobilosti.“ Do pozornosti dal aj rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 421/04, z ktorého vyplýva, že obťažovanie súdov prípadne ďalších orgánov verejnej moci, aj v množstve nie vždy logických podaní, nie je možné riešiť popretím subjektivity jednotlivca v jej dynamickej podobe. Právna subjektivita totiž musí pokrývať aj právo jednotlivca na rozvoj jeho osobnosti v podobe interakcie s okolím, vrátane interakcie s verejnou mocou. Pokiaľ sa bráni verejná moc, v tomto prípade problematickej komunikácii so sťažovateľom spôsobom, že skráti jeho subjektivitu, takže svoju komunikáciu so sťažovateľom ukončí svojim autoritatívnym výrokom, ktorým sťažovateľovi odníme časť jeho právnej osobnosti, nie je možné takýto postup považovať za súladný s cieľom, ktorý je nevyhnutný v slobodnej a demokratickej spoločnosti, a už preto je potrebné jej postup považovať za excesívnu aplikáciu obyčajového práva, v tomto prípade § 10 ods. 2 Občianskeho zákonníka, a teda aj za zásah do základného práva sťažovateľa garantovaného čl. 5 Listiny základných práv a slobôd. Podporne poukázal aj na rozsudok Krajského súdu v Ostrave sp. zn. 7Co/538/97 z 8. januára 1998, ktorý uvádza, že výrok rozsudku o obmedzení spôsobilosti fyzickej osoby len ohľadne samostatného konania pred súdmi a úradmi je v rozpore so zákonom.

7.3. Obmedzením procesnej spôsobilosti sa zaoberal aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý v prípade X.-T. proti Srbsku (spisová značka 36500/05 zo dňa 13. 10. 2009), kde išlo o chronického sťažovateľa podávajúceho desiatky a stovky návrhov na okresný súd v Srbsku majúci za následok jeho obmedzenie procesnej spôsobilosti ustálil, že domáci právny poriadok sa musí pred nepríjemnými „šikanóznymi“ návrhmi chrániť, avšak je na vnútroštátnych orgánoch, aby oni stanovili účinný súdny mechanizmus riešenia takýchto návrhov vykazujúcich kverulantské konanie bez toho, aby došlo k zásahu do spôsobilosti na právne úkony danej osoby.

8.1. S poukazom na uvedené dospel súd prvej inštancie k záveru, že nemožno pristúpiť k obmedzeniu F. D. len v rozsahu jeho procesnej spôsobilosti. Obmedzenie menovaného v tejto rovine by bol nezákonný a neprimeraný zásah do jeho osobnostných práv garantovaných mu tak na medzinárodnej ako aj vnútroštátnej úrovni. Už len tým, že človek sa nemôže sám obrátiť na súd a aktívne sa podieľať na konaní (pokiaľ je toho schopný) je obmedzením či zbavením práva na súdnu ochranu. Podľa stabilizovanej

judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky zmyslom a účelom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je zaručiť každému reálny prístup k súdu (m. m. I. ÚS 62/97, II. ÚS 26/96). Menovanému napriek jeho masívnemu zaťažovaniu príslušných súdov, štátnych orgánov a inštitúcií nemožno v dôsledku jeho kverulantského konania uprieť právo na spravodlivý súdny proces. Keďže neboli splnené podmienky na obmedzenie F. D., nar. XX. XX. XXXX, spôsobilosti na právne úkony v rozsahu ako navrhoval navrhovateľ, v zmysle § 247 ods. 1 CMP konanie v danej veci zastavil.

8.2. Záverom dodal, že k inštitútu obmedzenia spôsobilosti na právne úkony nemožno pristupovať nekriticky, je potrebné vždy náležite zhodnotiť a posúdiť aká ochrana práv a záujmov sa poskytne dotknutej osobe obmedzením jej spôsobilosti na právne úkony a či nepôjde už o neprimeraný zásah do jej osobnostných práv a slobôd. Súdby by mali pristupovať k obmedzeniu spôsobilosti na právne úkony ultimatio, teda v čase, kedy už iné, menej závažnejšie opatrenia v danej veci nie je možné vykonať.

9. O trovách konania rozhodol tak, že nárok na ich náhradu v zmysle ustanovenia § 52 CMP žiadnemu z účastníkov nepriznal.

10. Proti tomuto uzneseniu podal v zákonnej lehote odvolanie navrhovateľ, žiadajúc odvolací súd, aby napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dôvodil pritom tým, že súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností, na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam a rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Navrhovateľ považoval interpretáciu podaní navrhovateľa súdom za účelovú. Podaním doručeným súdu dňa 13. 06. 2019 navrhovateľ podal na miestne a vecne príslušný súd Návrh na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony, ktorým sa domáhal, aby súd rozhodol o obmedzení spôsobilosti na právne úkony klienta navrhovateľa - F. D., trvale bytom N. XXX, t. č. ÚVTOS a ÚVV G., P. A., XXX XX G., dátum narodenia: XX. XX. XXXX, štátna príslušnosť: SR (ďalej len: „klient“). Konštatoval, že súdy rozhodujú o obmedzení spôsobilosti na právne úkony na základe znaleckého posudku a ďalších výsledkov konania a nie podľa obsahu návrhu na začatie konania, pretože v tomto konaní, ktoré je možné začať aj bez návrhu, nie sú viazané návrhom na začatie konania. Z tohto dôvodu súd vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci.

11. Poznamenal, že súd nemôže svojvoľne posúdiť psychický stav osoby bez príslušného znaleckého dokazovania. Túto skutočnosť konštatuje aj rozhodnutie NS SR sp. zn. 10So/35/2012 zo 14. decembra 2012, a to „súd sám nie je oprávnený posudzovať odborné otázky medicínskeho charakteru, môže preverovať len správnosť skutkových okolností, z ktorých lekári vychádzali.“ Vzhľadom na dlhodobu pretrvávajúce správanie F. D. vyvstáva domnienka o jeho neštandardnom psychickom zdravotnom stave. Táto domnienka nie je len domnienkou navrhovateľa, ale je možné poukázať na súdne rozhodnutia, v ktorých samotné súdy konštatovali, či už priamo alebo nepriamo nie bežné správanie sa F. D..

12. Poukázal na rozhodnutie Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 364/2019-17 z 28. novembra 2019, kedy sa F. D. odvolával na zaujatosť všetkých sudcov Ústavného súdu SR. V rozhodnutí Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 5Co/390/2016 z 25. októbra 2017 je možné poukázať na isté domnelé podozrievavé správanie sa F. D.. V tomto rozhodnutí súd konštatoval skutočnosť, že F. D. zahajuje úmyselne súdne spory len pre samotné konanie a nie za účelom ochrany svojich práv. Ďalej poukázal na rozhodnutie Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 27Co/166/2017 z 24. mája 2018. Tieto rozhodnutia sú priblížením k danej problematike, pričom existuje ďalšie množstvo rozhodnutí súdov, v ktorých súdy poukazujú na správanie sa F. a jeho postoj k štátnym inštitúciám. Okrem rozhodnutí súdov uviedol aj citácie z odbornej literatúry prof. Heretika a Doc. Nečasa.

13. Vychádzajúc z uvedeného teda súd sám nemôže posudzovať otázky medicínskeho charakteru, rovnako tak ani navrhovateľ. Vzhľadom na citované rozhodnutia súdov ako aj odborníkov z oblasti forenznej psychológie vyvstáva domnienka, že správanie F. D. nemusí byť len kverulantské. Túto skutočnosť však musí potvrdiť alebo vyvrátiť príslušný znalec na základe znaleckého posudku a nie súd svojvoľným rozhodovaním v otázkach, v ktorých mu neprináležia kompetencie. Návrh bol riadne odôvodnený a bolo primerané okolnostiam prípadu zabezpečenie znaleckého posudku o duševnom stave klienta.

14. K odvolaniu navrhovateľa sa písomne vyjadril F. D., ktorý uviedol, že návrh nie je podaný dôvodne. Navrhovateľ nepreukázal jeho duševnú chorobu, ktorá by odôvodňovala vyhovenie návrhu. Zdôraznil, že jeho sťažnosti na porušovanie základných práv a slobôd nie sú nedôvodné, často im súdy aj vyhovujú. Poznamenal, že sa musí neustále brániť proti porušovaniu základných práv a slobôd, opravné prostriedky podáva z dôvodu vyčerpania všetkých prostriedkov nápravy, ktoré je nevyhnutné využiť skôr, ako podá návrh na Európsky súd pre ľudské práva. Z tohto dôvodu však nemožno obmedziť spôsobilosť na právne úkony osoby. Konanie navrhovateľa považuje za účelové, s cieľom zbaviť sa povinnosti poskytovať mu právnu pomoc. V návrhu odkazuje len na všeobecné teórie o kverulantstve, pričom on ako

osoba nebol vzhľadnutý za účelom posúdenia jeho duševného stavu. Konanie navrhovateľa považuje za útok na jeho osobu, zásah do ľudskej dôstojnosti, ktorý je absolútne neprípustný.

15. Prokurátor vo vyjadrení k odvolaniu navrhol, aby Krajský súd v Nitre uznesenie Okresného súdu Nitra sp. zn. 24Ps/20/2019 z 30.07.2020 ako vecne správne potvrdil.

16. Krajský súd v Nitre ako odvolací súd (§ 34 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, ďalej ako „CSP“ v spojení s § 2 ods. 1 CMP) po zistení, že odvolanie proti rozsudku bolo podané včas (§ 362 ods. 1 CSP), oprávnenou osobou (§ 359 CSP), proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné (§ 355 ods. 1 CSP), po skonštatovaní, že odvolanie má zákonom predpísané náležitosti (§ 363 CSP) a že odvolateľ použil zákonom prípustné odvolacie dôvody (§ 365 ods. 1 CSP), preskúmal napadnuté rozhodnutie bez ohľadu na rozsah a dôvody odvolania (§ 65 a § 66 CMP), vychádzajúc zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie bez potreby zopakovania či doplnenia dokazovania (§ 383 a § 384 CSP, § 68 CMP), postupom bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario) a dospel k záveru, že odvolanie nie je dôvodné, preto uznesenie súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 a 2 CSP ako vecne správne potvrdil.

17.1. Podľa § 2 ods. 2 CMP, na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

17.2. Podľa § 234 ods. 2 CSP, ak nie je ďalej ustanovené inak, použijú sa na uznesenie primerane ustanovenia o rozsudku.

17.3. Podľa § 387 ods. 1 CSP, odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne.

17.4. Podľa § 387 ods. 2 CSP, ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

18. Ustanovením § 387 ods. 2 CSP je odvolaciemu súdu daná možnosť vypracovania tzv. skráteného odôvodnenia rozhodnutia. Možnosť vypracovania takéhoto odôvodnenia je podmienená tým, že odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožní s dôvodmi rozhodnutia súdu prvej inštancie a to po skutkovej ako aj právnej stránke; ak sa odvolací súd čo i len čiastočne nestotožní s týmito závermi, neprichádza do úvahy vypracovanie skráteného odôvodnenia. Môže síce doplniť dôvody uvedené v rozhodnutí súdu prvej inštancie, toto doplnenie však nemôže byť v rozpore so závermi súdu prvej inštancie, môže ho iba dopĺňať v tom zmysle, že závery odvolacieho súdu iba podporia odôvodnenie súdu prvej inštancie. Odvolací súd musí odpovedať na podstatné a právne dôvody odvolania a nemôže sa obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia doplniť ďalšie dôvody.

19.1. Podľa § 231 písm. a/ CMP, v konaní o spôsobilosti na právne úkony súd rozhoduje o obmedzení spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony.

19.2. Podľa § 233 ods.1 CMP návrh na začatie konania môže podať blízka osoba, poskytovateľ zdravotnej starostlivosti, poskytovateľ sociálnych služieb alebo ten, kto má na veci právny záujem.

19.3. Podľa § 234 CMP, návrh na začatie konania musí obsahovať okrem všeobecných náležitostí podania opísanie skutočností odôvodňujúcich zásah do spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony a zdôvodnenie, že iné menej obmedzujúce opatrenia nie sú možné alebo opísanie skutočností odôvodňujúcich zmenu obmedzenia spôsobilosti na právne úkony alebo skutočností odôvodňujúcich navrátenie spôsobilosti na právne úkony.

19.4. Podľa § 235 ods. 1 CMP, ak návrh na začatie konania podáva ten, kto má na veci právny záujem, je náležitosťou návrhu aj opísanie skutočností odôvodňujúcich oprávnenie na podanie návrhu.

19.5. Podľa § 235 ods. 2 CMP, súd môže navrhovateľovi podľa odseku 1 alebo navrhovateľovi, ktorým je blízka osoba, uložiť, aby v lehote, ktorú mu určí, predložil lekársku správu o zdravotnom stave osoby, o ktorej spôsobilosti sa koná.

19.6. Podľa § 239 CMP ten, o koho spôsobilosti sa koná, má v konaní spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu.

19.7. Podľa § 247 ods. 1 CMP, ak nie sú splnené podmienky na obmedzenie spôsobilosti, zmenu obmedzenia spôsobilosti alebo navrátenie spôsobilosti, súd konanie zastaví.

19.8. Podľa § 10 ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. v platnom znení Občiansky zákonník, (ďalej len „OZ“) ak fyzická osoba pre duševnú poruchu, ktorá nie je len prechodná, alebo pre nadmerné požívanie alkoholických nápojov alebo omamných prostriedkov či jedov je schopná robiť len niektoré právne úkony, súd obmedzí jej spôsobilosť na právne úkony a rozsah obmedzenia určí v rozhodnutí.

20. Odvolací súd preskúmajúc dôvodnosť podaného odvolania dospel k záveru, že súd prvej inštancie správne zistil vo veci skutočný stav, vec právne posúdil v súlade so zákonom a následne

správne rozhodol správne, keď zastavil konanie. Obdobne to platí o trovách konania. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje s dôvodmi rozhodnutia súdu prvej inštancie uvedenými v odôvodnení rozsudku, preto naň v ďalšom odkazuje a nebude ich nadbytočne opakovať (§ 387 ods. 2 CSP). Súd vždy skúma skutkové okolnosti odôvodňujúce zásah do spôsobilosti na právne úkony a dôvodom pre zastavenie konania podľa § 247 ods. 1 CMP je zjavne nedôvodný návrh v prípade neexistencie predpokladov pre rozhodnutie o obmedzení spôsobilosti na právne úkony.

21. Obmedzenie spôsobilosti na právne úkony je u každej fyzickej osoby veľmi závažným zásahom do jej základných práv a slobôd, a preto rozhodnutie o obmedzení spôsobilosti na právne úkony môže vydať jedine súd v osobitnom súdnom konaní a to výlučne z dôvodov, ktoré sú výslovne uvedené v zákone. V zmysle ustanovenia § 10 ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov, takýmto dôvodom môže byť iba tá skutočnosť, že fyzická osoba je v reálnom živote schopná robiť iba niektoré právne úkony, pretože: a/ trpí duševnou poruchou, ktorá nie je len prechodná, b/ nadmerne požíva alkoholické nápoje, iné omamné prostriedky alebo jedy.

22. V preskúmvanej veci ide o konanie, ktoré možno začať aj bez návrhu (§ 23 ods. 2 CMP), čo vyplýva z tej skutočnosti, že v zmysle Civilného sporového poriadku konanie možno začať bez návrhu, pokiaľ to tento zákon nevyklučuje, t. j. neustanovuje inak. Konanie nemožno začať bez návrhu, pokiaľ zákon ustanoví, že sa môže začať len na návrh (napr. podľa § 87 CMP konanie o povolenie uzavrieť manželstvo sa začína len na návrh). Ak však zákon neobsahuje odlišnú úpravu, konanie možno začať aj bez návrhu.

23. Platná právna úprava Občianskeho zákonníka pri identifikácii možného rozsahu zásahu do spôsobilosti fyzických osôb na právne úkony diferencuje, pričom z ustanovenia § 8 OZ (zrejme § 10 OZ - pozn. odvolacieho súdu) vyplýva možnosť súdu: - obmedziť spôsobilosť fyzickej osoby na právne úkony, alebo pozbaviť fyzickú osobu spôsobilosti na právne úkony. Napriek dikcii vyplývajúcej z hmotného práva treba konštatovať, že moderné právne úpravy, ako aj rozhodnutia európskych súdnych autorít v snahe o zachovanie relevantného a rovného postavenia osôb so zdravotným postihnutím netoleruje možnosť úplného pozbavenia fyzickej osoby spôsobilosti na právne úkony. Tak ako vyplýva z čl. 12 Dohovoru, právny systém štátu musí rešpektovať spôsobilosť osôb so zdravotným postihnutím vo všetkých oblastiach života na rovnakom základe s ostatnými, v právnych vzťahoch musia existovať primerané a účinné záruky s cieľom zabrániť zneužitiu v súlade s medzinárodným právom v oblasti ľudských práv. Tieto záruky musia byť primerané tomu, do akej miery si uvedené opatrenia vyžadujú ochranu záujmov danej osoby, musia podliehať pravidelnej a nezávislej kontrole a predchádzať, resp. zabraňovať konfliktu záujmov (Smyčková, R., Števíček, M., Tomašovič, M., Kotrecová, A. a kol. Civilný mimosporový poriadok. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2017, 777 s.).

24. Rozhodnutie o obmedzení spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony súd vydá vtedy, ak existuje niektorý zo zákonných dôvodov, teda fyzická osoba trpí duševnou poruchou, ktorá nie je len prechodná alebo pre nadmerné požívanie alkoholických nápojov, omamných prostriedkov, či jedov a v dôsledku týchto osoba nie je schopná robiť niektoré, resp. žiadne právne úkony. Samotná existencia faktorov umožňujúcich obmedziť rozsah spôsobilosti konať s právnym následkom sama osebe nestačí a rozhodnutie súdu je viazané na predpoklad, že z uvedených dôvodov fyzická osoba nie je spôsobilá robiť právne úkony. Existencia uvedených predpokladov je predmetom dokazovania, pričom súd v tomto konaní v zmysle základných princípov je povinný zistiť skutočný stav veci a je povinný vykonať dôkazy potrebné na zistenie skutočného stavu, aj keď ich účastníci nenavrhlí (čl. 6 Základných princípov, § 35, § 36 CMP). Konanie o zmene obmedzenia spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony umožňuje súdu zohľadniť tzv. výhradu zmeny pomerov (clausula rebus sic stantibus). Duševná porucha ani existencia závislosti spôsobujúcej obmedzenie spôsobilosti konať s právnym následkom nemôže byť krátkodobá. Občiansky zákonník v § 10 predpokladá, že ide o stav trvalý po určitú kvalifikovanú dobu, ale súčasne nevyklučuje, že „zdravotný“ stav fyzickej osoby sa môže zmeniť. To zakladá možnosť iniciovať konanie o zmene obmedzenia spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony (Smyčková, R., Števíček, M., Tomašovič, M., Kotrecová, A. a kol. Civilný mimosporový poriadok. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017, 778 s.).

25. Odvolací súd zdôrazňuje, že súd pri rozhodovaní o obmedzení spôsobilosti právnym úkonom musí dôsledne dbať na to, aby neboli obmedzované vo väčšom rozsahu ako je to nevyhnutne potrebné. Vzhľadom na to, že rozhodovanie o obmedzení, prípadne vrátení spôsobilosti na právne úkony hlboko zasahuje do právnej sféry danej osoby a jeho cieľom je predovšetkým poskytnúť ochranu osobám, ktoré pre duševnú poruchu, ktorá nie je len prechodná, nie sú schopné uskutočňovať žiadne, alebo niektoré právne úkony, je povinný dôsledne skúmať okolnosti na strane osoby, ktorá má byť obmedzovaná a skutočnosti, ktoré v prípade, ak ide o konanie na návrh majú takéto rozhodnutie odôvodňovať. Je potrebné mať pritom na zreteli, že obmedzenie spôsobilosti na právne úkony je opatrením v záujme

tých, ktorí nemajú možnosť svoje konanie ovládať, alebo jeho následky posúdiť. Súd pri určení rozsahu obmedzenia musí preto prihliadnuť na okolnosti konkrétneho prípadu a postihnúť týmto obmedzením len tú oblasť životných situácií občana, pre ktorého je to nutné v záujme ochrany jeho práv a právom chránených záujmov, ako aj v záujme spoločnosti. Ide o opatrenie, ktoré má chrániť a nie poškodzovať, alebo ohrozovať záujmy občana.

26. Pri rozhodovaní o spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony je vždy potrebné brať do úvahy základné práva a slobody, založené na spôsobilosti každého mať práva, na nedotknuteľnosti osoby a jej súkromia, na nedotknuteľnosti osobnej slobody a na zachovaní ľudskej dôstojnosti. Hoci základným predpokladom pre obmedzenie spôsobilosti na právne úkony je duševná porucha, ktorá nie je prechodná, samotná existencia duševnej poruchy nie je bez ďalšieho dôvodom pre obmedzenie spôsobilosti na právne úkony, ani dôvodom zotrvanie určeného obmedzenia v konaní o navrátenie spôsobilosti na právne úkony osobe, ktorej spôsobilosť je obmedzená. Vždy potrebné je vždy skúmať, aký má táto choroba vplyv na spoločenský a rodinný život, zdravie a majetkové záujmy osoby, o obmedzenie spôsobilosti na právne úkony ktorej ide. V medziach ústavného významu práv človeka odvolací súd poukazuje na záver Ústavného súdu SR, v ktorom predovšetkým predostiera, že ich obmedzením sa ex constitutione primárne sleduje záujem samotného (dotknutého) človeka a až následne záujem verejný či tretích osôb (Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky I. ÚS 313/2012-52 z 28. novembra 2012). Vyššie uvedený záver napokon vyplýva i z Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím prijatý dňa 13. 12. 2006 v New Yorku, schválený Národnou radou SR s platnosťou od 25. 06. 2010.

27.1. Vychádzajúc z vyššie uvedeného jednoznačne vyvstáva správnosť záveru súdu prvej inštancie, keď dospel k záveru o nedôvodnosti návrhu Centra právnej pomoci so sídlom v Bratislave z dôvodu, že využívanie práva F. D., teda osoby, ktorej spôsobilosť na právne úkony mala byť podľa návrhu obmedzená, na ochranu svojich práv formou podaní na súdy a iné verejné inštitúcie, je neprimeraným zásahom do práv jednotlivca. Svoje závery súd prvej inštancie podporil poukazom na Stanovisko Najvyššieho súdu ČR č. Cpj 301/77 z 23. mája 1979, rozhodnutie Ústavného súdu ČR sp. zn. IV. ÚS 421/04, rozsudok Krajského súdu v Ostrave sp. zn. 7Co/538/97 ako aj rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci X.-T. proti Srbsku (sp. zn. 36500/05 z 13. októbra 2009). Odvolací súd zastáva názor, že ide o obdobný prípad predmetnej veci, kedy sa navrhovateľ snaží vymaniť spod povinnosti poskytovať opakovane právnu pomoc F. D. v konaní pred súdmi a inými štátnymi inštitúciami, majúc pritom za to, že ide o šikanózne podania a bezdôvodné návrhy, ktoré jednoznačne preukazujú jeho kverulantské správanie sa. Aj napriek nespornej skutočnosti, že F. D. opakovane podáva návrhy, sťažnosti, žaloby a iné podania, a to za asistencie Centra právnej pomoci, pričom z väčšej časti sú posúdené ako nedôvodné, nemožno dospieť k záveru, že ide o dôvod, pre ktorý by mal súd rozhodnúť v prospech navrhovateľa v rozsahu obmedzenia spôsobilosti na právne úkony v rozsahu podávania žiadostí, podnetov, návrhov, žalôb, sťažností a iných podaní na súdy, orgány štátnej a verejnej správy a samosprávy.

27.2. Vyhovením návrhu navrhovateľa by prišlo k obmedzeniu práva F. D. na prístup súdu, čo je v demokratickom a právnom štáte absolútne neprípustné. Ide o právo garantované nielen na vnútroštátnej, ale aj medzinárodnej úrovni a zásah, ktorým by sa zasiahlo do práva na súdnu ochranu by bol neprimeraný a v rozpore s ustálenou judikatúrou. Obmedzenie práva na prístup k úradom a súdom len z dôvodov, že ide o človeka, ktorý sa prejavuje tak, že svojimi podaniami zahlcuje úrady, alebo súdy (tzv. kverulant) v rozsahu obmedzenia spôsobilosti na právne úkony tak, že človek nie je spôsobilý podávať žiadosti, návrhy, žaloby, oznámenia, a pod. je potrebné považovať vždy za nezákonné.

28.1. Odvolací súd poznamenáva, že súdy majú k dispozícii právne inštitúty, akými je možné sa vysporiadať so šikanóznymi podaniami F. D., a to tak v občianskom súdnom konaní (čl. 5 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, v zmysle ktorého zjavné zneužitie práva nepožíva právnu ochranu. Súd môže v rozsahu ustanovenom v tomto zákone odmietnuť a sankcionovať procesné úkony, ktoré celkom zjavne slúžia na zneužitie práva alebo na svojvoľné a bezúspešné uplatňovanie práva, alebo vedú k nedôvodným prietahom v konaní) a taktiež aj v správnom súdnom konaní (§ 5 ods. 12 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok, v zmysle ktorého Správny súd výnimočne neposkytne ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby, ak nimi podaný návrh sleduje zjavné zneužitie práva). Skutočnosť, že súdy a iné štátne orgány, orgány verejnej správy sa cítia byť zaťažované nadmerným počtom či už dôvodných alebo nedôvodných podaní, nie je dôvod na tak závažný zásah do subjektivity jednotlivca formou obmedzenia spôsobilosti na právne úkony, ale práve naopak, je potrebné mať na zreteli aj možnosti, ktoré sú týmto inštitúciami dané právnym poriadkom.

28.2. Aj Centrum právnej pomoci má v zmysle § 6 ods.1 písm. b/ zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v hmotnej núdzi oprávnenie skúmať, či v konkrétnom prípade nejde u žiadateľa o zneužitie práva (šikanu), alebo či už zo skutkových tvrdení žiadateľa (bez potreby vykonávať dokazovanie) nie je zrejmé a nepochybné, že jeho návrhu či žiadosti nie je možné vyhovieť.

29. Súd prvej inštancie sa správne vysporiadal aj s argumentom navrhovateľa ohľadne potreby vyhotovovania znaleckého posudku na posúdenie duševnej poruchy F. D.. Keďže návrh navrhovateľa v rozsahu, v akom navrhol obmedziť spôsobilosť na právne úkony vyššie menovaného je rovnako tak podľa odvolacieho súdu absolútne neprípustný a bol by v rozpore so základnými právami a slobodami jednotlivca ako aj v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou, bolo by nadbytočné ustanovovať v konaní znalca na posúdenie existencie duševnej poruchy F. D..

30.1. Vzhľadom na uvedené nemožno dospieť k inému záveru, ako ku konštatovaniu neexistencie dôvodu na vyhovieť návrhu a k správnosti zastavenia konania s poukazom na § 247 ods. 1 CMP. Tento záver je plne podporený judikatúrou nielen všeobecných súdov ale aj samotnou judikatúrou ESLP.

30.2. Vychádzajúc z vyššie uvedených skutočností odvolací dospel k záveru o vecnej správnosti napadnutého uznesenia, ktoré s poukazom na § 387 ods. 1 a 2 CSP ako vecne správne potvrdil.

31. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd v zmysle § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 52 CMP tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, keďže ide o mimosporové konanie a nešlo o žiadnu z výnimiek uvedenú v ustanoveniach § 53 až 55 CMP.

32. Toto rozhodnutie prijal senát odvolacieho súdu pomerom hlasov 3 : 0 (§ 393 ods.2 druhá veta CSP a § 3 ods. 9 posledná veta zák. č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustné odvolanie.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP), v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP). Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), to neplatí, ak je a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).